

چگونگی شروع جنگ علیه ایران اسلامی

روز ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ با حمله هوایی عراق به چند فرودگاه ایران و تعرض زمینی همزمان ارتش بعث به شهرهای غرب و جنوب ایران، جنگ ۸ ساله حکومت صدام حسین علیه ایران آغاز شد. این جنگ ۱۹ ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی و چند روز پس از آن اتفاق افتاد که صدام پیمان الجزایر را در برابر دوربین‌های تلویزیون بغداد پاره کرد. صدام در نطقی با تأکید بر مالکیت مطلق کشورش بر اروندرود (که وی آن را شط‌العرب نامید) و ادعای تعلق جزایر ایران به «اعراب» جنگ را در زمین، هوا و دریا علیه ایران آغاز کرد.

این جنگ در حالی شروع شد که مردم ایران دوران نقاهت پس از انقلاب را می‌گذراندند و طبعاً به بازسازی کشور و آرامش و سازندگی می‌اندیشیدند. نیروهای مسلح نیز به دلیل آن که انتظار جنگ را نداشتند، از آمادگی چندانی برای رویارویی در یک نبرد بزرگ برخوردار نبودند. به همین دلایل، نظامیان عراق در ماه‌های اول پس از شروع حمله، موفق شدند چند شهر مرزی را در غرب و جنوب ایران تصرف کنند.

حمایتهای جهانی از صدام در جنگ تحمیلی

در خلال جنگ تحمیلی، عراق از حمایت بی‌دریغ تسلیحاتی، مالی و سیاسی بین‌المللی برخوردار بود. فرانسه، شوروی سابق، انگلستان و چین در صدر صادر کنندگان اسلحه مورد نیاز عراق قرار داشتند، آلمان تأمین کننده عمده جنگ افزارهای شیمیایی عراق بود و دولت‌های عرب حوزه خلیج فارس تأمین کننده عمده نیازهای نفتی، مالی و ترابری عراق بودند.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی؛ ۳۱ شهریور، دوم و سوم مهر ۱۳۷۰ش؛ «صادر کنندگان مرگ.»

۲- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۹۴.

دولت عراق در ۱۳۵۸ش. حدود ۱۲ میلیارد دلار صرف خرید تسلیحات کرد، اما در ۱۳۶۱ توانست در خرید جنگ‌افزار از عربستان سعودی سبقت گیرد و در ۱۳۶۳ش. بودجه نظامی بغداد از مجموع بودجه نظامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بیشتر شد. در این سال عراق ۴۰ درصد درآمدهای داخلی خود را صرف خرید جنگ‌افزار از آمریکا، انگلیس، فرانسه و روسیه کرد. هزینه‌ای که عراق در دهه ۱۳۶۰ش. صرف خرید سلاح از آمریکا و اروپا کرد، از هزینه تسلیحاتی کشورهای صنعتی اروپای غربی در همین دهه بیشتر بود. در این دهه عراق، دو برابر آلمان غربی بودجه نظامی داشت.^۱

نه در آمریکا، نه در اروپا، نه در روسیه و نه در سازمان ملل، هیچ منعی برای تسلیح مداوم عراق به انواع جنگ‌افزارهای کشتار جمعی در دهه ۱۳۶۰ش. وجود نداشت. بسیاری از این سلاحها در شرایطی به عراق سرازیر می‌شد که این کشور پولی برای خرید آنها نداشته و خود را همه ساله به فروشندگان خود مقروض می‌ساخت. بسیاری از واردات نظامی نیز با صادرات نفتی پاسخ داده می‌شد.

نقش رهبری در خاتمه جنگ

پس از فتح خرمشهر ماهیت جنگ با ورود سلاحهای کشتار جمعی تغییر یافت. ولی امر مسلمین به عنوان فرماندهی کل قوا پس از استدلالهای منطقی فرماندهان جنگ رضایت به ادامه دفاع در خاک عراق داد. مناطق مسکونی و شهرها هدف بمبارانها و موشکهای مختلف قرار گرفت اما در هر صورت ۶۴۰۰ کیلومتر مربع خاک متصرفی از سوی عراق به دفاع در عمق ۱۵۰۰ کیلومتر مربع بوسیله ایران تبدیل گشت. پایان جنگ مورد توافق طرفین قرار گرفت صدام همچنان بر موج حملات خود افزود. ولی سرانجام با فشارهای بین‌المللی طرفین رضایت به آتش بس و

۲- آشنایی با دفاع مقدس، انتشارات خادم الرضا(ع)، ص ۲۹۶.

اجرای قطعنامه دادند. امام در پذیرش قطع نامه ضمن بیان معامله آبروی خود با خدا و نوشیدن جام زهر می‌گوید: کسی تصور نکند که ما راه سازش با جهان خواران را نمی‌دانیم ولی هیئات که خادمان اسلام به ملت خود خیانت کنند.»

ما حصل جنگ تحمیلی یا بعبارت بهتر دفاع مقدس مساوی تخریب گسترده و نابودی ذخایر و منابع ملی و تحلیل فراینده نیروی انسانی و کشتار مردم هر دو کشور بوده اما از سوی ایران دفاع منتهی به دستاوردهای بزرگی گردید که از جمله آنها می‌توان به ارائه یک الگوی برجسته مقاومت و اثبات تواناییهای دفاعی اشاره کرد، و دیگر صدور انقلاب بود، که طنین حق طلبی آن در عین مظلومیت به گوش جهانیان رسید و مورد تجلیل آگاهان جهانی واقع شد و بالاخره خود باوری، نصرت؛ انجام تکلیف، تحقق شعارهای انقلاب و شکست ابهت شرق و غرب و موجب شناسایی دوست و دشمن شد.

برخی تجارب زیبا و ماندگار دفاع مقدس

۱- تجارب و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی

مهم‌ترین تجارب فرهنگی در دوران دفاع مقدس، مهار فرهنگ سرمایه‌داری و رفاه‌طلبی و ترویج فرهنگ ساده‌زیستی بود؛ چراکه بستر فرهنگی مبارزه با دشمن بر اساس تعالیم اسلام، زهد، قناعت و ساده‌زیستی است. امام خمینی(ره) نیز به عنوان رهبری مدیر و دوراندیش همواره مراقب نفوذ تفکر سرمایه‌داری در بدنه نظام و دفاع مقدس بود؛ کما اینکه در تعبیری زیبا این چنین بیان فرمودند: «آنان که رفاه‌طلبی در بدنه نظام را قابل جمع می‌دانند، آب در هاون می‌کوبند و با الفبای مبارزه بیگانه‌اند».^۲ افسوس که بعد از دفاع مقدس، این فرهنگ زیبا که می‌توانست بستر سازندگی کشور هم باشد مورد آماج دنیاخواهی سرمایه‌داران و مدیران رفاه‌طلب قرار گرفت.^۳

۲- آشنایی با دفاع مقدس، انتشارات خادم الرضا(ع)، ص ۲۹۶.

۲- تجارب و دستاوردهای اقتصادی دفاع مقدس

دفاع مقدس از لحاظ اقتصادی نیز تجارب و دستاوردهای بسیار خوبی را برای جامعه اسلامی و دولت‌مردان به ارمغان آورد، به اذعان محققان از جمله تجارب اقتصادی جنگ، اصلاح الگوی مصرف و فاصله گرفتن از مصرف مسرفانه بود، البته این شاخص اقتصادی در اوضاع نابسامان نظامی آن زمان ضرورت بیشتری داشت، از جمله آثار و برکات اقتصادی در زمان جنگ جلوگیری از ورود کالای غیر ضروری، لوکس و کم مصرف بود و همچنین در دفاع مقدس آموختیم که می‌بایست ذخیره‌های ارزی کشور و توسعه منابع درآمدی دولت از طریق مالیات و تولیدات و صادرات مورد توجه جدی قرار گیرد، حاصل جنگ اتکا به توان مالی و سرمایه‌ای درون کشور بود، در جریان جنگ کمک‌های مؤمنانه مردم تأثیر بسیار مثبت و مفیدی بر اقتصاد جنگ داشت این موضوع خود گواه بر روند مثبت اخلاق‌مداری بر بهبود اوضاع اقتصادی بود.

۳- تجارب و دستاوردهای نظامی

تجاوز ناجوان‌مردانه و وحشیانه رژیم بعث عراق به ایران اسلامی، با انگیزه نابودی انقلاب اسلامی در منطقه حساس خاورمیانه، زمینه مساعدی را برای انسجام و آبدیده شدن نیروی نظامی و تقویت قوای درونی فراهم کرده بود، موضوع بسیار مهمی که مردم ایران اسلامی را بیش از پیش به ضرورت و اهمیت این آیه قرآن واقف می‌کرد: «وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَأَخْرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَّا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۗ وَمَا تُفْقَهُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَّا تُظْلَمُونَ»؛ هر نیرویی در قدرت دارید، برای مقابله با آنها [دشمنان]، آماده کنید! و (همچنین) اسب‌های ورزیده (برای میدان نبرد)، تا به وسیله آن، دشمن خدا و دشمن خویش را (بترسانید! و) (همچنین) گروه دیگری غیر از اینها را، که شما نمی‌شناسید و خدا آنها را می‌شناسد! و هر چه در راه خدا (و تقویت بنیه دفاعی

۴ سوره مبارکه انفال آیه ۶۰.

اسلام) انفاق کنید، به طور کامل به شما بازگردانده می‌شود، و به شما ستم نخواهد شد»!

البته در جریان جنگ تحمیلی به این نتیجه و دستاورد مهم و طلایی نیز دست پیدا کردیم که برای غلبه بر ابرقدرت‌های نظامی دنیا این فقط نیرو و نظامی و لجستیکی نیست که می‌تواند عامل پیروزی بر اهریمن‌های زمان باشد، بلکه قوه ایمان، و باور به امدادهای غیبی، و تقویت روحیه سلحشوری و غیرتمندی و تقویت فرهنگ شهادت است که می‌تواند نوید بخش آزادی و دستیابی به پیروزی باشد.

چشم‌های جاری

معاونت فرهنگی - پژوهشی

مدرسه علمیه الزهرا (س)

شوش، پاییز ۱۴۰۰